Commissie Eindtermen Accountantsopleiding

Postbus 242
2130 AE Hoofddorp
T (088) 496 04 21
E info@cea.nl
I www.cea.nl

Datum binnenkomst	: 30 oktober 2026	Referentie	: 26/MCEA/02062	Telefoon	: (088) 496 04 21
Bijlage(n)	:	Behandelaar	: Coen Bongers	E-mail	: info@cea.nl

Onderwerp **Reactie RJAM Vromans - Reactie uitvoeringstoets conceptrapport eindtermen 2027**

De uitvoeringstoets bestaat uit het conceptrapport eindtermen 2027 en een formulier met een aantal vragen (zie pagina 2 en verder).

Huizen, 30 oktober 2026

Betreft: reactie conceptrapport eindtermen 2027

Geachte commissie,

Laat ik vooropstellen dat een periodieke evaluatie van de eindtermen altijd relevant is, zeker in een omgeving die niet stilstaat. IT, CSRD en meer recent AI, zijn daarvan kenmerkende voorbeelden die zeker niet over het hoofd gezien mogen worden en een integraal onderdeel van de accountantsopleiding dienen te zijn/worden. Het maar verder stapelen van onderwerpen heeft uiteraard niet de toekomst dus moeten er bij tijd en wijle ook onderdelen verkort en/of geschrapt worden.

De al in het verleden ingevoerde verdere integratie tussen theorie en praktijk juich ik eveneens van harte toe. Met name de praktijkstage van drie jaar was een verbetering in een tijdperk dat de theoretische opleidingen op een aantal universiteiten in het land al flink ingekort waren.

Wel heb ik aanzienlijk meer moeite met een (nog verdere) verkorting van de theoretische opleidingsduur en wel om de volgende redenen:

- de benodigde startbagage van een accountant is simpelweg te omvangrijk daarvoor. Er wordt heel veel van een accountant verwacht en deze kennis en kunde kan een accountant niet pas gaan aanleren (hoogstens verder verfijnen) nadat dat al beschikt over de tekeningsbevoegdheid. Dat levert anders namelijk een ongeschikte startbekwaamheid op – van een accountant die wel mag tekenen maar gewoon nog niet beschikt over voldoende startexpertise. Mogelijk is dat geen probleem op de wat grotere accountantskantoren, met afdelingen as vaktechniek en compliance-afdeling maar dat is wel een probleem op de kleinere
- accountantskantoren (veelal eenpitters en tweemans kantoren met al of niet wat assistenten en/of stagiaires);
- accountantskantoren zijn zich in de laatste jaren anders gaan organiseren waarbij de volmaakte pyramide niet meer bestaat en een van de gevolgen daarvan is dat learning on the job ter plaatse steeds lastiger wordt bij een gebrek aan budget, tijd én capaciteit op het gebied van ervaren controleleiders en managers op opdrachten. Dat was in het verleden echt anders toen men nog overwegend bij klanten zat.
  Uitbesteding van eenvoudig werk aan India, de opkomst van AI en het op afstand

thuis dichtvinken van een controledossier door assistenten a.d.h.v. checklists zijn alle ontwikkelingen die eerder meer dan minder vragen van toekomstige accountants;
- het zal het dichten van de verwachtingskloof niet helpen, ik verwacht namelijk ook niet dat het maatschappelijk verkeer gaat begrijpen dat een complexere (accountancy) wereld gebaat gaat zijn bij een CEA die de accountancyopleiding eenvoudiger en korter wil maken.
  Dat zou men ten slotte ook niet durven voor te stellen voor de opleidingen van bijvoorbeeld hartchirurgen en kankerspecialisten;
- een rechte rug krijgen en houden leer je vooral niet in de praktijk! Dat hebben de diverse schandalen waar accountantskantoren bij betrokken waren wel laten zien in de afgelopen jaren. Dat leren studenten eerder op de opleiding dan op de accountantskantoren;
- kwaliteit is niet goedkoop te verkrijgen, investeringen in een gedegen opleiding betekent dat de kosten voor de baat uitgaan.

1. Biedt het conceptrapport voldoende handvatten voor een vertaling naar een opleidings- en toetsprogramma voor uw onderwijsinstelling, organisatie en/of stagebureau?
een leuke uitdaging voor onderwijsinstellingen en stagebureaus maar voor de kleinere accountantskantoren waarschijnlijk een onoverkomelijke hobbel die ertoe zal leiden dat de gewenste eenduidige uitwerking er onvoldoende of niet zal mee bereikt worden met alle gevolgen van dien. De toegankelijkheid van kleine kantoren komt daarmee nog meer onder druk. Daar waar voorheen vaklui op de universiteiten de benodigde zaken konden oppakken en invullen wordt nu verwacht dat de kleinere kantoren dat even kunnen gaan oppakken en invullen terwijl de accountants in het veld er niet voor gekozen hebben voor om een nog groter deel van hun werkzame tijd te besteden aan lesgeven.
2. Welke eventuele concrete knelpunten verwacht u bij de implementatie van de eindtermen 2027 voor uw organisatie?
- voorzien wordt een tekort aan in de breedte theoretisch opgeleide en ervaren accountants op de kleinere kantoren. Niet iedere accountant in het veld beheerst alle facetten van het brede werkveld als in een eerder stadium bewust is gekozen voor een praktisch specialisme als bijvoorbeeld MKB-accountant, accountant specifiek voor notariskantoren, non-profit accountant, automobiel accountant, media accountant, gezondheidsaccountant, overheidsaccountant e.d.; - het klinkt mooi maar de inspannings- en opleidingskosten worden verlegd van de opleidingsuniversiteiten naar de kantoren die daar (nog) niet op ingericht zijn. In de dagelijkse praktijk zal op de accountantskantoren bij een afweging altijd gekozen worden voor de afwikkeling van lopende opdrachten (korte termijn denken) en niet voor de gedegen praktische opleiding van aankomende start bekwame accountants (lange termijn denken). Inherent aan het businessmodel van accountantskantoren en het CEA heeft daarop te weinig invloed.
3. Welke mogelijkheden en uitdagingen ziet uw organisatie specifiek voor het begeleiden en beoordelen van trainees?
- tijd en budget als aankomende accountants een betere balans willen tussen werken, leren en privé dan zullen ze minder productief zijn voor de accountantskantoren. De praktijkopdrachten van het praktijkgedeelte zullen dan ten kosten gaan van de declarabele uren en minder efficiënt gebeuren (hap snap) dan dat een universiteit dat structureel in de post masteropleiding kan aanbieden; - voor accountantskantoren die gespecialiseerd zijn in de publieke sector zal het

onevenredig veel moeite kosten om aankomende accountants te begeleiden en beoordelen voor internationale opdrachten in de private sector. Hebben vaak ook geen gewenste specifieke opdrachten voorradig en is daar de deskundige begeleiding wel te organiseren in de benodigde periode? Terechte vragen die niet een twee drie kunnen worden opgelost in de praktijk van alle dag op een kleiner accountantskantoor;

- er zal, in de huidige periode van schaarste, eerder meer dan minder (opleidings-) personeel aangenomen moeten worden op de accountantskantoren voor de begeleiding van aankomende accountants én het uitvoeren van de normale assistentenwerkzaamheden. Ter compensatie van de tijd gemoeid met de uitvoering van de praktijkopdrachten onder werktijd, tenslotte willen de accountants in spe niet 's avonds ook nog tijd moeten spenderen aan hun verder opleiding;
- kleine organisaties zullen het steeds minder of zelfs niet aankunnen om aankomende accountants voldoende op te leiden, te begeleiden en beoordelen.
  Kennis van jaarrekeningrecht, AO/IB en controleleer zijn meestal wel voldoende aanwezig op kantoor maar het is maar de vraag of er nu al of in de nabije toekomst toereikende algemene IT, CSRD en AI-kennis aanwezig is ter begeleiding en beoordeling van trainees? Zelf de IT, CSRD en AI oppakken in een beperkte opdracht op kantoor is iets anders dan deze items nauwkeurig en volledig te kunnen overbrengen op trainees voor ook omvangrijke opdrachten internationaal.

  Daar hebben universiteiten veelal toch meer kennis en ervaring mee. Het is zeker niet iedere accountant gegeven om een goede docent te zijn.

4. Heeft u nog overige opmerkingen ten aanzien van de implementatie binnen uw organisatie?

- het ligt niet voor de hand dat de implementatie op korte termijn kan of zal gebeuren zonder aanzienlijke inbreuk te maken op de gevestigde situatie. Oftewel e.e.a. wordt afgewenteld op de kleinere kantoren die daar niet of niet voldoende op ingericht zijn. De MKB-kantoren, de grootste groep, zijn opnieuw het kind van de rekening.

Mijn bezorgdheid heeft alles te doen met het feit dat wij een mooi beroep hebben met een maatschappelijke functie en laten wij dat vooral zo houden en vooral niet de gedegen opleiding te grabbel gaan gooien. Het aantrekkelijk maken van het beroep kan ook op andere manieren dan deze slechts eenvoudiger en korter te maken.

Ik wens de commissie bij haar definitieve besluitvorming veel wijsheid toe.

Met vriendelijke groet,

René J.A.M. Vromans RA (AIB)
Voormalig afnemer mondelingen slotexamens accountancy (TU en UvA) en schriftelijke examens accountancy TU.

Kennisgenomen van:

- *conceptrapport eindtermen 2027;*
- *commentaren vakgenoten;*
- *artikelen: CEA publiceert conceptrapport eindtermen 2027, d.d. 25/9;*
  CEA wil accountantsopleiding eenvoudiger en korter maken, d.d. 28/9;
  Accountantsopleiding aantrekkelijker zonder verlies van kwaliteit, d.d. 1/10;

Blog / Minder tellen, meer kijken wat iemand kan; CEA zet de deur verder open voor zij-instromers d.d. 8/10;
Wat is vakmanschap, als het antwoord er al ligt?, d.d. 9/10;
Houd de accountantsopleiding bereikbaar voor kleine praktijken, d.d. 19/10.